

Alder og yrke påvirker lønns-gapet

Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner er 87,6 prosent av menns. Det er store forskjeller i lønns-gapet mellom menn og kvinner, og generelt er det slik at jo yngre man er, jo mindre er gapet, skriver Statistisk sentralbyrå (SSB) på Likelønnsdagen 16. november.

Det finnes mange måter å måle lønn på, og hvordan vi måler lønn påvirker naturligvis hvor mye kvinner generelt tjener sammenlignet med menn. De to vanligste måtene å måle lønn på er avtalt månedslønn og månedslønn per heltidsekvivalent. I tillegg kan vi se på både median og gjennomsnitt for disse to.

Ser vi på gjennomsnittlig avtalt månedslønn, tjener kvinner 89,5 prosent av hva menn gjør. Det tilsvarende tallet for median avtalt månedslønn er 94,9 prosent. Det at forskjellene i medianlønn er mindre enn forskjellene i gjennomsnittslønn, dreier seg om at det er flere menn som har svært høye lønninger, noe som er med på å trekke snittet opp for menn.

Grunnen til forskjellene mellom avtalt månedslønn og månedslønn henger i stor grad sammen med at månedslønn inkluderer uregelmessige tillegg og bonuser, noe menn i snitt får mer av. Tallene for månedslønn viser oss at kvinners medianlønn er 94,4 prosent av menns lønn, mens gjennomsnitt månedslønn for kvinner er 87,6 prosent av menns lønn.

Når datoen for likelønnsdagen settes, gjøres dette på bakgrunn av gjennomsnittslønn. 16. november er datoen hvor 87,6 prosent av året er over, og man kan svært forenklet og satt på spissen si at kvinner jobber gratis fra denne datoen og ut året. Siden dette er målet for likelønnsdagen, vil tallene i artikkelen basere seg på forskjeller i gjennomsnittlig månedslønn.

Alder og likelønn

Alder og lønn henger sammen, og man kan generelt si at jo eldre man er, jo høyere lønn har man. Dette henger blant annet sammen med at man bygger seg opp ansiennitet og at man gjennom et langt yrkesliv kan kvalifisere seg til stillinger med høyere lønn.

På tross av dette, er det generelt mindre lønnsforskjeller mellom menn og kvinner ved lavere alder. Kvinner tjener mindre enn menn i gjennomsnitt, men lønns-gapet har blitt mindre over tid, noe som kan henge sammen med at yngre kvinner velger annen type utdanning enn før, og derfor kvalifiserer til andre typer jobber, som kanskje er bedre betalt.

Sammenligner vi menn og kvinner som i 2019 var 25 år, tjener kvinner 95,4 prosent av menn. Lønns-gapet er større jo høyere alder, og sammenligner vi kvinner og menn som fylte 55 i 2019, ser vi at kvinner tjener 83,7 prosent av hva menn gjør. Vi kan ikke fra dette slutte at de små lønnsforskjellene mellom 25-åringene vil holde seg små. Det kan være at de vil øke med alder, for eksempel ved at kvinner tar andre valg enn menn, som andre karriereveier, å ta mer permisjon ved barnefødsler eller å jobbe mer deltidsarbeid, for å nevne noe.

Alder, yrke og likelønn

Som beskrevet over, vil valg av yrke bety mye for hvilken lønn man har. I Norge har vi også et arbeidsmarked som er preget av horisontal kjønnssegregering, noe som betyr at kvinner og menn jobber i ulike deler av arbeidsmarkedet, eller i ulike yrker. De kvinnedominerte yrkene har i større grad vært preget av lavere lønninger.

Dersom vi sammenligner lønnsforskjeller mellom kvinner og menn innenfor samme yrke og ser på aldersforskjeller, er det ulike trender. For alle yrkesgruppene stiger lønn med alder, men vi ser at stigningen er relativt

lav i yrker som renholdere, hjelpearbeidere mv, mens stigningen er relativt bratt hos ledere. De største yrkesgruppene: Akademiske yrker, salg- og serviceyrker, samt høyskoleyrker, følger denne samme trenden som beskrevet ovenfor, med mindre lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i de yngre aldersgruppene.

Det som også er interessant, er at det er en tendens til mindre lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i lavtlønnsyrker. Størst lønnsforskjeller mellom kvinner og menn finner vi blant ledere, som er yrkesgruppen med høyest lønninger, i tillegg til akademiske yrker og høyskoleyrker for de som er fylte 45 eller 55.

Mest og minst likestilling

Noen yrker har store kjønnsforskjeller i lønn, andre har mindre. Når de 85 vanligste yrkene blant kvinner og menn undersøkes, til sammen 121 yrker, finner vi at kvinner har høyere median månedslønn enn menn i kun 16 av disse, og de fleste av disse igjen hadde median månedslønn under snittet for alle, uavhengig kjønn.

Tilsvarende tall for gjennomsnittlig månedslønn i disse 121 yrkene viser at kvinner har høyere lønn enn menn i åtte av dem, mens menn har høyere lønn i de resterende 113. Kun ett av yrkene hvor kvinner hadde høyere gjennomsnittlig månedslønn enn menn ligger over snittet for månedslønn, uavhengig av kjønn, resten ligger under.

Den største absolutte lønnsforskjellen i kvinners favør var på 390 kroner, i yrket kjøkkenassistenter, hvor også den største relative forskjellen i kvinners favør var å finne, på 4 prosent. Til sammenligning er den største relative lønnsforskjellen i kvinners ufavør på 34,1 prosent i yrket Andre bygningsarbeidere, hvilket tilsvarer en absolutt forskjell på 12 390 kroner. Den største absolutte lønnsforskjellen mellom menn og kvinner i kvinners ufavør

finner vi blant finans- og økonomisjefer, hvor forskjellen er på 14 910 kroner.

Av disse omtalte yrkene, er flere små av størrelse, eller har en svært liten andel menn eller kvinner. Finans og økonomisjefer har den jevneste kjønnsbalansen, med en kvinneandel på 44,8 prosent. I tillegg finnes det yrker med en viss størrelse og relativt jevn kjønnsfordeling som både er nokså likestilte og som har nokså stort lønnsgap mellom menn og kvinner: Blant varhandelssjefer er kvinneandelen 47,2 prosent, og kvinner tjener 23,5 prosent mindre enn menn. Blant lektorer mv. i videregående skole er kvinneandelen å 55,4 prosent, og kvinner tjener 0,5 prosent mindre enn menn i snitt.

Dersom vi ser på dette aldersfordelt, ser vi at kjønnsforskjellene i lønn er relativt store blant finans- og økonomisjefer, og at forskjellene øker noe med alder. For varehandelssjefer ser vi lignende mønster, med større forskjeller i lønn blant de eldre, men forskjellene er jevnt over mindre enn blant finans- og økonomisjefer. Blant lektorer mv. i videregående skole, er det relativ lik lønn uavhengig alder. For den minste gruppen, de som er 25 år, tjener kvinner noe mer enn menn.

Hva gir ulikhet i lønn?

Det er flere grunner til lønnsgapet mellom menn og kvinner, og en av de viktige er, som beskrevet, det horisontale arbeidsmarkedet,

hvor kvinner oftere har jobber med lavere lønnsnivå enn menn. En annen viktig grunn dreier seg om at kvinner oftere jobber deltidsarbeid. I denne artikkelen regnes dette, som nevnt, om til hva man ville hatt i en heltidsstilling, men deltidsarbeid er generelt lavere lønnet enn heltidsarbeid, også dersom man sammenligner heltidsekvivalenter. Kvinner jobber også oftere i offentlig sektor enn menn, og offentlig sektor er generelt lavere lønnet enn privat sektor.

Noen av disse grunnene til ulikhet i lønn er knyttet til tidlige valg, som hvilken utdanning man velger, mens andre er knyttet til valg man tar i løpet av karrieren, for eksempel permisjoner ved barnefødsler og videre familieplanlegging.

Tidendes pris for beste kasuspresentasjon

Tidende ønsker å motta gode kasuspresentasjoner til tidsskriftet. Vi har derfor opprettet en pris som vi tar sikte på å dele ut hvert annet år, og neste gang ved NTFs landsmøte i 2020. Prisen på 20 000 kroner tildeles forfatteren(e) av den kasuistikk som vurderes som den beste av de publiserte kasuspresentasjonene i

løpet av to årganger av Tidende. Tidende ønsker med dette å oppmuntre til en type fagskriving som er etterspurt blant leserne og som bidrar til å opprettholde norsk fagspråk. Vi er ute etter pasienttilfeller som er sett og dokumentert i praksis og som beskriver kliniske situasjoner som bidrar til erfaringsgrunnlaget i tannhelsetjenesten. Vi

er svært interessert i flere bidrag fra den utøvende tannhelsetjenesten i tillegg til kasus fra spesialistutdanningene. Ved bedømmelsen blir det lagt særlig vekt på: Innholdets relevans for Tidendes lesere, disposisjon, fremstillingsform og lesbarhet, diskusjon av prognose og eventuelle alternative løsninger samt illustrasjoner.